

penzügyi alapjait. 2017-ben optimális esetben a szerény mértékű többlet megtartása az egyik fontos feladat.

4. A díjak és kitüntetések átadása. – Társaságunk 2016-ban a Csűry Bálint-emlékérmét és díjat, valamint a Kosztolányi Dezső-díjat adta ki. Kiss Jenő elnök méltató szavak kíséretében a Csűry-emlékérmét Fodor Katalinnak, az ELTE nyugalmazott egyetemi docensének, a Kosztolányi-díjat Rozgonyiné Molnár Emmának, a Szegedi Tudományegyetem nyugalmazott főiskolai tanárának adta át. A Társaság díszoklevéllel tüntette ki Bózsöny Ferencet a szép magyar beszédért kifejtett példamutató tevékenységéért. Az oklevelet elnökünk nyújtotta át. A díszoklevél teljes szövege a következő: „A Magyar Nyelvtudományi Társaság díszoklevelet adományoz dr. Bózsöny Ferenc tagtársunknak a magyar nyelv hangzó értékeinek hosszú évtizedeken át tartó, következetes képviseléséért és hatékony felmutatásáért, a szép, igényes magyar beszéd népszerűsítéséért és a választékos nyelvhasználat terén mutatott példájáért.”

5. Kiss Jenő elnök megköszönte a bizottságok és tisztségviselők munkáját, a közgyűlésen megjelentek részvételét, és minden tagtársnak kellemes ünnepeket kívánva bekezesztette a közgyűlést.

Összeállította: JUHÁSZ DEZSŐ
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Nagy L. János hetvenéves*

A második világháború után az első békeév 1946: ekkor született június 22-én Kiskunhalason mai ünnepeltünk, Nagy János. A Mélykúti Általános Iskola és a kalocsai I. István Gimnázium után a szegedi JATE-n szerzett magyar-orsz. szakos középiskolai tanári diplomát 1970-ben. 1976-ig a kiskunhalasi Szilády Áron Gimnázium tanára, ez évben pályázott a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola nagy múltú Magyar Nyelvészeti Tanszékére.

Ez a tanszék 1928-ban Szegeden, a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán a Kolozsvári Egyetem professzoraként érkezett Erdélyi Lajos egyetemi magántanár irányításával kezdte meg munkáját; s a tanszék idők folyamán olyan munkatársakkal gyarapodott, mint Csefkó Gyula, a magyar szóláskincs távlatokat nyitó kutatója; Nyíri Antal, a JATE BTK későbbi tanszékvezető egyetemi tanára, Inczeff Géza jeles földrajzinév-kutató, Benkő László, az első magyar költői szótárnak, a Juhász Gyula-szótárnak a szerkesztője, illetőleg Török Gábor neves József Attila-kutató, a nyelvészeti stilisztika egyik első képviselője. Nagy János méltó követőjüknek bizonyult. 1976-tól főiskolai tanársegéd, adjunktus, docens, majd 1994-től főiskolai tanár; professzori kinevezését Göncz Árpádtól vette át 2000-ben.

Szegedre kerülve leíró magyar nyelvtani tárgyakat, ezekkel együtt nyelvművelést, beszédtechnikát, beszédművelést, retorikát tanított. Magyar szakos tanárjelölteket 2007-ig oktatott, ezután tanítójelölteket, óvodapedagógus-jelölteket; alkalmazott nyelvész, ezenkívül

* Elhangzott a Nyelvtudományi Társaság 2016. október 19-i ülésén, az ELTE BTK-n.

vül nyelv- és beszédfejlesztő szakos hallgatókat tanított. Felkérésre oktatott a JATE Bölcsészettudományi Karán (1981/82, 2007/08); előadott és vizsgáztatott a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen (2004) és a révkomáromi Selye János Egyetemen (2008).

Közleményei kezdetben nyelvművelő és helyesírási témákat tárgyaltak, bölcsészdoktori értekezését 1981-ben védte meg (Tagadó nyelvi formák a KRESZ szövegében. JATE, Szeged). Szintaktikai tárgyú cikkek (Fekete lyukak? Nyr. 1986; *A ha ki* kezdetű mellékmondatokról. MNy. 1992) után érdeklődése Weöres Sándor költői nyelve felé fordult. 1993-ban a nyelvtudomány kandidátusa (Isméltések és értelmezések Weöres Sándor versszövegeiben), 1999-ben habilitált doktor (Szavak és világok Weöres Sándor verseiben. JPTE. Pécs), 2005-ben az MTA doktora (A retorikus nyelvhasználat Weöres Sándor költészetében). 1990-től 2012-ig a Szemiotikai Szövegtan műhelyében, 1995-től 2008-ig az ELTE BTK-n működő stilsztikai kutatócsoportban dolgozott. Benkes Zsuzsával és Petőfi S. Jánossal Szövegtani kaleidoszkóp címmel (Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996), Péntek Jánossal A kreatív nyelvhasználat és az iskola (Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000) címmel közölt kötetet. Könyvet szerkesztett 1998-ban és 2011-ben Török Gábor (1929–1996) emlékére.

Weöres költészetében Nagy János retorikai megközelítése az alakzatok kutatás számára hozott számottevő eredményeket. Ezek között első helyre kívánkozik a nonverbális szövegrészek/szövegegészek bevonása a nyelvészeti elemzések kiegészítéséül (kandidátusi értekezés, 1993; habilitációra benyújtott kötet, 1998; legutóbb: MNy. 2015). A sorrendi megfordításokat építő alakzatokról angol nyelvű tanulmányai jelentek meg: Chiasme – a semiotic outline (2004); Linguistic, rhetorical and semiotic analyses of the language of Gospels (2005); s a szerző eljutott a beszédaktusok kereszteződő jelentéseihez (On the meaning of figurative word order. Nyitra, 2014). Alakzati tanulmányainak kötete: Kereszteződő jelentések világában (Szeged, 2013). Újabb elemzésekben kutatta a regionális köznyelv mint vernakuláris változat szerepét a lírai szövegek alkotófolyamatában és befogadásában (Parnasszus, 2007; Valse triste, 2013; Szegedi egyetemi tudástár 6., 2014). Weöres-kutatásainak összefoglalását 2014-ben Hullámok a Weöres-tengerből című kötetében publikálta.

Nagy János Weöres-kutatásainak jelentős eredménye, hogy OTKA-támogatással a költői nyelv számítógépes feldolgozásának lehetőségeit tekintette át (1999–2002), egyben létrehozta a virtuális „editio princeps” változatot, az Egybegyűjtött írások 4. kiadásának (1986) közlésmódja alapján.

A Szabadegyetem, Szeged sorozatban 2008-ban (Weöres Sándor nyelvi műhelyében) és 2013-ban („Meghalok születni”. Weöres Sándor 100. születésnapjára) tartott előadást; a szövegek a Szegedi Tudományegyetem weblapjáról letölthetők. Sebő Ferencsel együtt Weöres verszenéjéről tartott előadásokat 1995 és 1998 között: Kossuth Klub; SzOTE Klub; Rókusi Általános Iskola, Szeged stb.

Számos konferenciát szervezett pályázatok révén, gyakran Benkes Zsuzsával, Békési Imrével, Rozgonyiné Molnár Emmával, Petőfi S. Jánossal együtt, például A kis herceg nemzetközi konferencia, Szeged (1996); Weöres-konferencia, Magyar Írószövetség (2003); Kodály Zoltán, a nyelvművelő címmel, Szeged (2007); Weöres-konferencia, Szeged (2013).

Nagy János folyamatosan részt vesz a nyelvész kutatók tudományos minősítésében, PhD-értekezések, habilitációs védések, MTA doktora értekezések elbírálásában; az érintett kollégák száma meghaladja a 15 főt.

A Jubiláns munkásságának terjedelmes része a tanárképzésben telt el; a tanárképzéshez kapcsolódó anyanyelvi mozgalmak és versenyek jelentős mértékben foglalták le.

Kiemelkedő szerepe van 1988-tól a középiskolai helyesírási verseny (1992-től Implom József Középiskolai Helyesírási Verseny) megalapításában és működtetésében: 2006-ig a zsűri titkára, azóta a zsűri elnöke; 2006-tól az Implom József-díj kuratóriumának titkára. Nagy János a döntők eredményeit és az előadások szerkesztett szövegét kötetekbe, majd CD-kbe szerkesztve közölte 2008-ig; a verseny aktuális híreit az érdeklődők a Magyar Nyelvőr lapjain is megtalálhatják.

A magyar tannyelvű oktatás határainkon túli fórumain Nagy János rendszeresen szerepel. Egyik megalapítója a Bolyai Nyári Akadémia magyar szakos továbbképzéseinek (1993–1995). A magyar nyelv napjain (AESz) rendszeresen előad (Árkos, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Kézdivásárhely, Kolozsvár, Kovászna, Marosvásárhely, Nagybánya, Sepsiszentgyörgy, Szatmárnémeti, Székelyudvarhely, Szováta). Kolozsvárt tizenöt éven át közreműködött az Apáczai napok rendezvényein; Révai Miklós és Bartók Béla szülővárosában, Nagyszentmiklóson gyakran vesz részt ünnepeken. Nyitrán Békési Imrével 1995-ben tartott előadást; Pozsonyban és Dunaszerdahelyen 2003-ban Benkes Zsuzsával együtt, Szabadkán pedig a Márai-napokon adott elő (1997).

Tanítványai közül Beke András (PhD) az MTA Nyelvtudományi Intézetének munkatársa; Fodor Éva (Bácsi János szakvezetésével) Pro Scientia aranyérmert vehetett át (1991); Balogh Kinga Weöres-témájú TDK-dolgozatával a zsűri különdíját nyerte el (Miskolc, 1997).

Munkáját 1985-ben miniszteri dicsérettel, 1996-ban A magyar felsőoktatásért emléklappal, 1999-ben Pro Iuventute emléklappal, 2009-ben Lőrincze Lajos-díjjal, 2016-ban Pro Educatione-díjjal, majd professor emeritus címmel tüntették ki.

BÉKÉSI IMRE

Szegedi Tudományegyetem

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK

Szótörténeti adatok és kommentárok a Margit-legendából

2. rész*

kommunikál (egyh.) ’áldozik, szent áldozáshoz járul; kommunizieren’ (< lat. *communicare* MKLSz. IB1. jelentés) **1516** *comunykalyk vala* (GömK. 297), 1529–1531 (ÉrsK. 530b) *comwnykal*: NySz., 1570: SzT. (7: 77). – MargL. (többnyire *meg* ik.-vel) 70/8: „[az kezkenevt] targya vala mynd addeg mygnem az egýeb sororok *meg comunýcalnak vala*”: tenebat tobaliam ab uno capite subtuŕ ipsum corpus Christi, donec aliae omnes *communicatae erant*; 71/6: „az sororok zent margýt azzonual evzve mynd zent napyan akarnanak meg gyönný es *comunýcalny* zokas zerent”: *consuetudo istarum sororum est, quod in festo Omnium Sanctorum semper confitentur, et recipiunt corpus Christi*; további

* Lásd Magyar Nyelv 112. 2016: 500–511. DOI: 10.18349/MagyarNyelv.2016.5.500. – A szerzők megköszönik Szentgyörgyi Rudolf értékes lektori véleményét.